

BOSHLANG'ICH SINFLARDA MUSIQA METODIKASI SAVODXONLIGINI OSHIRISH USULLARI.

Termiz Davlat Pedagogika unstituti

Musiqa ta'lim yo'nalishi 1-kurs magistranti

Qurbonov Zuhridin Mamatkarim o'g'li

ANNOTATSIYA: Boshlang'ich sinflarda o'tiladigan musiqa darsi musiqiy tarbiyaning zaminidir. Darsning mazmunini o'zaro bog'langan turli faoliyat turlari-xor bo'lib qo'shiq aytish, musiqa bilan harakat, musiqa savodi, musiqa ijodkorligini tashkil etadi. Bularga yana musiqa asboblari va chapakda jo'r bo'lishni qo'shish mumkin.

KALIT SO'ZLAR: Ruhshunoslik, barqarorlik, tembr, polifoniya, cholg'uda, ritmi, emotsional kechinmala, garmoniya.

KIRISH

Boshlag'ich sinflarga musiqiy tarbiya berishning asosiy vazifalaridan bin musiqaga qiziqish va uni sevishtirish, musiqa bilan muloqotda bo'lib, musiqadan estetik huzurlanish, uning hayotiy mazmunini tushinishni shakllantirishdan iborat. Idrok-narsalar yoki hodisalarning sezgi a'zolariga bevosita ta'siri orqali ongimizda aks etishidir. Psixologiya (ruhshunoslik) da idrok narsalik, yaxlitlik, tuzilishlik, barqarorlik, anglangan bo'lishi kabi o'ziga xos jihatlarga ajratiladi. Sezgida narsaning alohida qismlari, idrokda narsaning barcha tarkibiy qismlari bir butunlikda his qilinadi. Masalan, musiqasini eshitib, biz uning kuyi, ritmi, tembri, garmoniyasini alohida qabul qilmaymiz, aksincha, bu musiqani obrazli, umumlashgan holda yaxlitligicha anglab, idrok etamiz. Musiqashunoslikda musiqiy idrok musiqaning inson tuyg'ularida aynan muvofiq ravishda aks etishi va insonning musiqiy asarni shaxsan idrok etishi hamda insonning musiqiy va hayotiy tajribalari, bilimi, emotsional kechinmalari va asar qadrini birlashtirishga yo'naltirilgan murakkab faoliyat ekanligi ko'rsatiladi. Musiqiy ruhiyatda ritm, tembr, lad, kuy, garmoniya, polifoniya, shakl, janr idroki masalalarini ko'rib chiqish muhimdir. Musiqiy idrokning to'laqonligi musiqiy qobiliyatning (musiqiy bilim, ko'nikmalar, malakalar) rivojlanganligi, shuningdek, yashab tarbiyalanayotgan shart-sharoitlar darajasiga to'g'ridan-to'g'ri bog'liqdir. Musiqa idroki (musiqa tinglash) san'atdagi go'zallikni idrok etish asosida estetik hislami tarbiyalashda alohida ahamiyatga egadir. Musiqaviy didni tarbiyalash faqat san'at asarlarigagina emas, balki voqelikning turli hodisalariga ham ongli va faol estetik munosabatda bo'lishning asosi hisoblanadi. Boshlang'ich sinf bolalari hali musiqani to'la-to'kis

o'zlashtirib ololmaydilar, asarda namoyon bo'lib borayotgan musiqali obrazni onglarida aks ettira ololmaydilar. Ayni vaqtda ular umumiy kayfiyatni osongina aniqlay oladilar, eng oddiy musiqali ifoda vositalarini, sur'at (temp)ni, jo'shqinlikni, registimi payqaydilar. Boshlang'ich sinf bolalarida musiqani idrok etishini-musiqqa tarbiyasining asosini rivojlantirish uchun ularga tez-tez xoh xorda, xoh cholg'uda ifodalangan xilma-xil tuyg'ulami amalda his etish imkonini berish zurrur.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi musiqqa taraqqiyoti jarayonida bolaning shaxsiyatini uyg'unlashtirishga qaratilgan musiqqa pedagogikasi asoslarini puxta egallay oladi. Boshlang'ich sinf o'qituvchisining musiqqa ta'limi sohasidagi faoliyati umumiy rivojlanishga qaratilgan bo'lishi kerak bolalar musiqqa orqali. Darslikda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining musiqiy dunyoqarashini kengaytirish, musiqqa madaniyatini yuksaltirish zarurligi inobatga olingan. Shu bilan birga, bunday materialni qo'llanmaga kiritish boshlang'ich sinflarda musiqqa darslarining mazmunini hisobga olgan holda amalga oshirildi. Shunday qilib, D.B. rahbarligida ishlab chiqilgan eng keng tarqalgan dasturlardan birida. Kabalevskiy, uchinchi sinf mavzusi turli xalqlar musiqasi bilan bog'liq. Darslikda turli xalqlar musiqiy tafakkurining o'ziga xos xususiyatlarini, musiqqa madaniyati rus mumtoz musiqasiga asos bo'lgan nafaqat G'arb xalqlarining, balki o'ziga xos musiqiy uslubiga ega Sharq xalqlarining musiqqa san'atini ochib beruvchi mavzular kiritilgan. dunyoni tushunish, hisobga olinadi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi nafaqat G'arb, balki Sharq mamlakatlaridagi musiqqa ta'limining o'ziga xos xususiyatlari bilan ham tanishadi. Bunday yondashuv milliy madaniyatning chuqurligini ochib berish, qadimiy sivilizatsiya manbalariga tegish, Sharq musiqiy tafakkurining o'ziga xos xususiyatlarini tushunish va uni G'arbnig o'rnatilgan va ustuvor musiqqa tafakkuri bilan solishtirish imkonini beradi. klassik bo'ling. Ammo Rossiya G'arb va Sharq o'rtasida joylashgan bo'lib, unda g'alati tarzda va o'ziga xos sinishida dunyoning ikkala qarashi aks ettirilgan. Bunday yondashuv dunyoning yaxlit musiqiy rasmini yaratish va G'arbiy Evropa musiqqa madaniyati asosida rivojlangan klassik san'atni tushunishning mavjud stereotiplarini engish imkonini beradi.

XULOSA

Qo'shiqchilik musiqqa madaniyatini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Ovoz insonga tabiat tomonidan berilgan yagona noyob musiqqa asbobidir. Ushbu asbobga ega bo'lish musiqqa madaniyati darajasidan dalolat beradi. Vokal va xor mahoratini bilish,

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF(2023)-3,778 Volume-1, Issue-11

o'z ovozini egallash va bo'lajak o'qituvchining bola ovozi bilan ishlash qobiliyati uning uchun bolaning nutq ovozini rivojlantirish, saqlash va yaxshilash uchun asos bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Йулдошева С.Х. Узбекистонда мусика тарбияси ва таълимнинг ривожланиши. Тошкент, “Укитувчи” нашриёти
2. Таълим тараккиёти. 6 — махсус сон. Тошкент, “Укитувчи” -нашриёти
3. Дмитриева Л.Г., Черноиваненко Н.М. М етодика музыкального воспитание в школе. Москва, “Просвещение”
4. Эстетик тарбия асослари. Кушаев Н.А.таърири остида. — Тошкент, “Укитувчи” нашриёти
5. Акбаров И.А. М усика лугати. Тошкент, Гафур Гулом номли “Адабиёт ва санъат” нашриёти.

